

CONTRIBUȚII PRIVIND STUDIAREA ȘI CUNOAȘTEREA LEGISLAȚIEI MUNCII DIN ROMÂNIA. LEGEA CAMERELOR DE MUNCĂ DIN 1927

EM. BOLD, GH. IACOB

Noul cadru social-economic al României, după desăvârșirea unității de stat, impunea cu acuitate realizarea unui sistem legislativ al muncii mult mai amplu decît în perioada dinaintea primului război mondial. Problema muncitorească, în noile condiții istorice, capătă noi valențe atît sub aspect politic, cit și sub aspect social-economic. Puternicele acțiuni muncitorești, maturizarea politică a clasei muncitoare, crearea Partidului Comunist Român, în general efervescența revoluționară care a caracterizat perioada imediat postbelică au demonstrat pînă la evidență necesitatea unei noi atitudini a burgheziei față de problemele muncii și față de modernizarea aparatului de stat. În acest sens sînt explicabile căutările febrile ale claselor conducătoare pentru găsirea unor formule juridice care să reglementeze raporturile dintre muncă și capital fără să lezeze esența burgheză a statului, să „armonizeze” cei doi factori ai producției, și, în același timp, să faciliteze o intervenție cit mai energică a organismelor administrative în procesul productiv și în activitatea politico-socială a clasei muncitoare.

Instituțiile cărora li s-a rezervat un asemenea rol au fost Camerele de muncă și Consiliul superior al muncii. Camerele de muncă constituiau o noutate în legislația românească. Legiferarea și instituționalizarea lor a necesitat o aprofundare a legislației străine și a determinat consultarea opiniei publice românești. Deși încercări în acest domeniu au mai fost inițiate de către guvernarea liberală (1922—1926), totuși cel care a reușit să prezinte corpurilor legiuitoare un proiect al înființării Camerelor de muncă a fost Grigore Trancu-Iași, ministrul muncii în guvernul Averescu (1926—1927). Comunicarea noastră, folosind un variat material documentar, se va opri asupra acestui moment caracterizat prin dezbateri ample în parlament, în organizațiile profesionale muncitorești, în unele instituții de stat și particulare unde s-au expri-

mat cele mai diverse opinii în legătură cu conținutul proiectului de lege și cu scopurile urmărite de burghezie.

Ideea înființării unor camere ale muncii o găsim formulată în programele electorale ale unor partide politice, imediat după primul război mondial. Programul Partidului Socialist din România elaborat la conferința din 23—26 mai 1919¹ și în cel din mai 1920 considera necesară înființarea camerelor de muncă și le vedea ca pe niște instituții menite să judece eventualele neînțelegeri dintre muncă și capital.² Cam în același timp, și P.N.L. le preconiza același rol, plus controlarea condițiilor de muncă și întocmirea viitoarei legislații a muncii.³

Venirea la putere, în 1922, a P.N.L. marchează, printre altele, și preocuparea pentru întocmirea unei legislații complete a muncii într-un sistem unitar. Era vorba — inițiativa aparține lui Gh. Mîrzescu — de redactarea unui cod al muncii care să cuprindă legile, regulamentele, decretele și deciziile ministeriale privind raporturile dintre muncă și capital, ca și cele legate de problemele economice și de organizare a muncitorilor.⁴ Gh. Mîrzescu concepea crearea camerelor de muncă bazate pe principiul reprezentării egale a muncitorilor și a patronilor — principiul parității — considerînd că în forma aceasta ar putea împăca — ceea ce, de fapt, era imposibil — interesele muncii cu cele ale capitalului.⁵ Întîmpinînd o puternică rezistență atît din partea proletariatului,⁶ cît și

¹ „Socialismul”, 24 mai 1924.

² *Documente din istoria mișcării muncitorești din România, 1916—1921*, Edit. politică, București, 1966, p. 371 ș.u.

³ Romulus Angelescu, *Asupra reformei muncitorești*, în „Democrația”, VII, 2 martie 1919, p. 106—107. Pe plan european acțiunea de înființare a unor camere de muncă este mai veche. A doua jumătate a sec. XIX și primele decenii ale sec. XX consemnează deja funcționarea lor, cu diferite forme sau denumiri în multe state dezvoltate din punct de vedere industrial și cu un proletariat numeros. Unele camere aveau o componență paritară — muncitori și patroni (Anglia, Franța, Italia) și un rol restrîns, de simple oficii de plasare. Altele (Austria, Iugoslavia) compuse numai din salariați, aveau largi atribuții în toate problemele muncii și a vieții muncitorilor. (v. „Monitorul oficial”, nr. 29/25 februarie 1927, *Dezbaterile Senatului*, p. 562; I. I. Mîrzescu, *Sindicatul muncitorești și legislația muncii*, Tipografia ziarului „Socialismul”, București, 1926, p. 31; Grațian C. Mărcuș, *Camerele de muncă*, Tipografia națională, S.A., Cluj, 1933, p. 2.

⁴ Ilie Ceașescu și colaboratori, *Mișcarea muncitorească și legislația muncii în România, 1964—1944*, Edit. științifică, București, 1972, p. 119.

⁵ *Legislația muncii după război în Europa*, în „Democrația”, XI, 1, ianuarie 1923, p. 53; D. Galașescu-Pyk, *Munca și democrația*, în Idem, XI, 3, martie 1923, p. 25.

⁶ „Socialismul”, 4 martie 1923; „Aurora”, 23 februarie 1923; *Documente din istoria P.C.R. și a mișcării muncitorești, revoluționare din România, 1921—1924*, Edit. politică, București, pp. 445—446, 459—460, 523—534, 527—530.

din partea patronatului,⁷ proiectul codului muncii n-a putut trece în camerele legiuitoare.⁸

O nouă încercare, soldată cu rezultate parțiale, aparține lui N. D. Chirculescu, urmașul lui Gh. Mirzescu la Ministerul muncii. El a procedat la o revizuire a lucrărilor anterioare, și, în iunie 1925, s-a prezentat senatului doar cu două proiecte de legi — al *camerelor de muncă* și al *repaosului duminical*, celelalte fiind rezervate anilor viitori.⁹

În proiectul său, N. D. Chirculescu a optat pentru înființarea camerelor de muncă unitare (numai salariați). Autorul proiectului, chiar și în această formă, nu putea totuși, concepe activitatea camerelor de muncă fără o conlucrare cu capitalul și cu statul, în vederea obținerii „armoniei sociale”.¹⁰ Din păcate, și proiectul acesta a întâmpinat o puternică opoziție din partea marilor industriași și chiar a unor lideri liberali. Aceasta ar fi cauza — după D. R. Ioanițescu — că „proiectul și-a pierdut urma de la Senat la Cameră”,¹¹ deci n-a fost votat.

Mai mulți sorți de izbândă a avut Grigore Trancu-Iași, ministrul muncii în cea de a doua guvernare averescană (1926—1927). Voind să-și scoată partidul său (al poporului) din anchilozarea la care-l condamnase însăși istoria și tinzând la extinderea platformei sale electorale, Gr. Trancu-Iași a întocmit un nou proiect de lege pentru camerele de muncă. Înainte de a-l supune dezbaterilor parlamentare, el l-a trimis diverselor organizații profesionale muncitorești și patronale, inspectoratelor muncii, corporațiilor, unor societăți și asociații de funcționari, camerelor de comerț și industrie, uniunilor marilor industriași etc., cerindu-le să facă observații pentru îmbunătățirea lui.

Expunerea de motive și textul proiectului preconizau crearea camerelor de muncă pe bază paritară (art. 5), revenindu-se astfel, la concepția liberală din 1923. Principiul parității era invocat, ca și cu alte ocazii, pentru realizarea „armoniei sociale”. În acest sens, ministrul averescan menționa că guvernul său tindea la o cât mai strânsă colaborare între muncă și capital „mai ales în organizațiile lucrînd sub scutul autorităților de stat”. El încerca să convingă că pentru interesul muncii, cei doi factori ar avea același țel și că separarea lor ar crea un real pericol unității. Pericolul, după el, ar proveni din partea elementului salariat care ar fi „înzestrat cu un simț critic puțin dezvoltat”, din care cauză ar primi cu ușurință „anumite idei sau concluzii” ridicate „la valoarea unor axiome”.

⁷ „Univer-ul”, 19 martie 1923.

⁸ „Monitorul oficial”, nr. 69/24 aprilie 1927, Dezbaterile Adunării Deputaților (în continuare D.A.D.), p. 1927; Idem, nr. 70/28 aprilie 1927, p. 1943 și 1949; v. și N. D. Chirculescu, *P.N.L. și politica socială*, în „Revista de studii sociologice și muncitorești”, I, 2, sept.—oct., 1933, p. 3.

⁹ I. I. Mirescu, *op. cit.*, p. 27—28.

¹⁰ „Monitorul oficial”, nr. 153/15 iulie 1925, partea I, p. 8398; „Buletinul muncii, cooperăției și asigurărilor sociale”, VI, 6—7—8, iunie—iulie—august, 1925, pp. 303—304, 305—306.

¹¹ D. R. Ioanițescu, *Partidele politice și politica socială*, în vol. *Un deceniu de politică socială românească*, Tipografiile române unite, București, 1930, p. 64.

Camerele de muncă, conform autorului proiectului, erau organe de reprezentare și ocrotire a muncii din industrie și comerț și se bucurau de personalitate juridică. Numărul lor urma să se fixeze în funcție de importanța economică a regiunii.

În sarcina camerelor de muncă intrau numeroase atribuții. În primul rând, ca organe de stat, ele trebuiau să colaboreze cu Ministerul muncii, să întrețină raporturi bune între factorii de producție, să contribuie la o temeinică organizare și pregătire profesională a salariaților, să cunoască piața muncii, să contribuie la organizarea birourilor de plasare, semnând autorităților în drept măsurile necesare pentru înlăturarea ori reducerea crizelor de șomaj. Tot ele trebuiau să contribuie la înființarea unor instituții culturale pentru salariații din comerț și industrie, să-și dea avizul, la cererea Ministerului muncii, asupra proiectelor sau regulamentelor privind problemele muncii, să întocmească statistici, să efectueze anchete în întreprinderi, să apere și să susțină, în fața justiției, drepturile salariaților în caz de neplată a salariilor, a concedierilor nejustificate sau de nerespectare a contractelor de muncă. Camerele de muncă mai trebuiau să sesizeze anual Ministerul muncii asupra modului în care se aplică legislația muncii, să facă observații asupra lipsurilor acesteia, propunând, totodată, modificările ce se impun; să colaboreze cu autoritățile județene sau comunale și cu celelalte camere profesionale, să aleagă potrivit formelor în vigoare ale legii electorale, numărul de senatori fixat pentru camerele de muncă. La alegerile de senatori — preciza proiectul — cît și la desemnarea delegaților, nu puteau participa decît alegătorii salariați ai camerelor de muncă, cei aleși trebuind să fie tot din sînul lor.

Camerele de muncă trebuiau supuse unui control permanent din partea Ministerului muncii. Aceeași instituție le putea dizolva în eventualitatea că ele se făceau vinovate de „fapte săvîrșite contra ordinii publice, contra legilor și șiguranței statului” (art. 42). Salariații erau obligați să contribuie prin anumele cotizații la susținerea bugetului camerelor de muncă și la cheltuielile acestora (art. 36).

Se mai preconiza, totodată, înființarea unui Consiliu superior al muncii, ca organ consultativ și auxiliar prețios al ministerului. Componența lui avea la bază tot principiul parității — 20 de patroni și 20 de salariați, la care se adăuga un număr de membri de drept proveniți din anumite instituții de stat. După opinia lui Gr. Trancu-Iași, includerea membrilor de drept era necesară în sensul că aceștia, ca specialiști în domeniul politicii sociale, a medicinei sociale și a legislației muncii, puteau dărija activitatea Consiliului superior cu competență.¹²

¹² V. *Expunerea de motive a legii pentru înființarea camerelor de muncă și al Consiliului superior al muncii*, în „Monitorul oficial” nr. 66/16 aprilie 1927, pp. 1849—1852; *Legea pentru înființarea și organizarea camerelor de muncă și a Consiliului superior al muncii*, în *Idem*, pp. 1853—1861; *Idem*, nr. 29/10 februarie 1927, Dezbăt. Senatului, p. 533 ș.u.; „Buletinul muncii, cooperației și asigurărilor sociale”, VIII, 1—3, ian.—martie, 1927, pp. 73—79; N. Ghiulea, *Camera de*

Proiectul de lege din 1927 și opiniile exprimate în parlament sau în afara lui scot în evidență că burghezia a mizat foarte mult pe limitarea acțiunilor independente ale clasei muncitoare și în al doilea rând pe realizarea atât de mult doritei armonii sociale. Indiferent că reprezentanții ei au aparținut unui partid politic sau altuia, că s-au pronunțat pentru principiul parității sau pentru principiul unitar al componenței camerelor de muncă, ideea centrală de care a fost stăpinită burghezia și care apăsa asupra ei ca un coșmar, a fost anihilarea luptei de clasă. Este adevărat că unele cercuri ale burgheziei au ținut seama de puternicul curent în favoarea camerelor de muncitori exprimat de clasa muncitoare, dat tot atât de adevărat este faptul că s-a încercat să se folosească această situație pentru lărgirea sferei și influenței lor politice. Cazul P.N.T. aflat de multă vreme în opoziție și dornic să preia puterea este, după opinia noastră, evident.

De altfel, prima observație făcută de opoziția țărănistă se referea la lipsa totală a reprezentanților muncitorimii din parlament, tocmai când acesta era pus să discute probleme vizînd direct pe muncitori. „Este primul parlament cu sufragiu universal — declara D. R. Ioanițescu, fost averescan, trecut la țărăniști — care nu conține în sinul lor pe reprezentanții muncitorimii”¹³. De fapt, situația respectivă oferea țărăniștilor un prilej neașteptat de a se erija în apărători ai intereselor clasei muncitoare în corpurile legiuitoare. Țărăniștii l-au speculat la maximum întrucît atragerea clasei muncitoare și dirijarea activității ei în interese burgheze constituia o permanență atât pentru ei cît și pentru alte partide politice aparținînd claselor conducătoare.

Opoziția a atacat cu virulență apoi principiul parității care urma să stea la baza componenței camerelor de muncă. Se demonstra că proiectul răpea dreptul muncitorilor de a deține în exclusivitate puterea în noile instituții¹⁴, din care cauză aceștia își exprimaseră public dezacordul atât față de principiul parității cît și față de alte prevederi ale legii¹⁵. Afirmațiile deputaților din opoziție confirmau un adevăr de care și guvernul era în cunoștință de cauză în urma consultării diverselor organizații profesionale muncitorești. Documentele aflate în Arhivele statului București oglindesc fidel starea de spirit a clasei muncitoare față de proiectul lui Gr. Trancu-Iași.

Muncitorii de la mina Steierdorf-Anină, în adunarea din 12 decembrie 1926, subliniau că noile instituții — camerele de muncă — „nu au menirea să soluționeze chestiunile muncitorești în sensul camerelor din străinătate”, că rolul lor se reduce, de fapt, la un simplu oficiu de stat, prin care Ministerul muncii intenționează „să-și adune diferitele

muncă, în „Revista de studii sociologice și muncitorești”, III, 12, noiembrie, 1936, p. 2.

¹³ D. R. Ioanițescu, *Discurs rostit în Adunarea deputaților cu privire la camerele de muncă*, Imprimeriile statului, București, 1927, p. 3; v. și „Monitorul oficial”, nr. 66/16 aprilie 1927, D.A.D., p. 1874.

¹⁴ D. R. Ioanițescu, *op. cit.*, p. 7—8; N. N. Matheescu, *Legislația muncitorească în Școala de la Cîmpulung*, București, 1935, p. 230.

¹⁵ „Monitorul oficial”, nr. 74/6 mai 1927, p. 2026.

date necesare“. Muncitorii mineri, ca și alții, își manifestau nemulțumirea că ei trebuiau să susțină, din punct de vedere financiar, activitatea camerelor de muncă. Totodată ei, pe bună dreptate, au considerat principiul parității „un atentat la situația lor ... peste măsură de grea și insuportabilă“, iar introducerea membrilor de drept ca o tendință de a le crea o permanentă stare de minoritate¹⁶.

Muncitorii din Timișoara, în adunarea publică din 16 ianuarie 1927, cereau înființarea unor camere muncitorești“ care să fie conduse de muncitorii înșiși“. Adunarea considera că prezența unor delegați ai Confederației Generale a Muncii la lucrările pregătitoare ale proiectului era absolut necesară, aceștia fiind în măsură să apere interesele „muncitorimii organizate din țară“¹⁷. De asemenea, syndicatele muncitorești ale alimentației publice din Brăila¹⁸ și Ploiești¹⁹ în două adrese către Ministerul muncii cu conținut asemănător, subliniau că proiectul de lege, așa cum era întocmit, îi pune pe muncitori din nou sub tutela elementului patronal care avea interese opuse elementului salariat.

La rîndul său, Inspectoratul muncii din Arad semnală Ministerului muncii că muncitorii din localitate vedeau în încercarea guvernului de a institui camere paritare un mijloc de „sugrumarea organizării muncitorești“. Inspectorul însuși se pronunța pentru camere muncitorești care, deși mai rar întîlnite (doar în Austria și Iugoslavia) puteau fi considerate „mai repede un produs al stărilor sociale de azi“. Muncitorimea — adăuga el — „pretinde libertatea nealterată de a se îngriji, prin organele proprii, de interesele ei și ocrotirea lor, această libertate ducînd la conștiința și înțelegerea acestor interese“²⁰.

Confederația Generală a Muncii, într-un comunicat publicat în ziarul „Socialismul“, se pronunța ferm pentru crearea camerelor de muncă, conduse în exclusivitate de muncitori. Se reafirma și cu acest prilej atitudinea muncitorilor de a nu susține financiarmente camerele de muncă, cu atît mai mult cu cît aceștia erau împovărați cu numeroase impozite pe salariu, pe venitul global, impozite comunale, cotizații către Casa centrală a Asigurărilor sociale etc. C.G.M. mai sesiza faptul că multe din dispozițiile legilor sociale existente care „asigurau muncitorilor intrucitva unele drepturi, sînt anihilate prin legea camerelor de muncă, fără să fie înlocuite cu altele identice sau mai bune“²¹. Ziarul „Socialismul“ mai relatează în coloanele sale că muncitorimea nu poate accepta camerele de muncă așa cum înțelegea să le organizeze Minis-

¹⁶ Arhiva Istorică Centrală (A.I.C.), Fond Oficiul de studii sociale și relații internaționale, ds. nr. 212/1926, f. 168.

¹⁷ *Idem*, f. 127—128.

¹⁸ *Idem*, f. 112.

¹⁹ *Idem*, f. 144.

²⁰ *Idem*, f. 151—152. Poziției generale a muncitorilor li s-a alăturat Societatea funcționarilor comerciali din România (*Idem*, f. 15), Asociația contabililor practici autorizați (*Idem*, f. 110) și Consiliul superior al corpului contabililor autorizați și experți contabili (*Idem*, f. 44).

²¹ „Socialismul“, 9 noiembrie 1926; v. și I. Bagoly, *Manualul Camerii de muncă Brașov*, Edit. Gologan, Brașov, 1934, p. 5.

terul muncii. „Clasa muncitoare — scria ziarul — este sătulă de batjocura la care este supusă neîncetat și sfidător de o clică de oameni care nu văd mai departe de meschinele lor interese. Nu parodia de legi sint necesare astăzi muncitorimii în această țară ci, în primul rând, asigurarea libertății de organizare, ajutorarea miilor de șomeri prin sprijinul obligatoriu acordat de stat, respectarea convențiilor Biroului Internațional al Muncii de la Geneva”²². În cazul în care legea era totuși, votată, clasa muncitoare era îndemnată să trimită în camerele de muncă pe cei mai combativi reprezentanți ai ei și, acolo, să ducă lupta contra unor legi antimuncitorești, să demaște rolul reacționar al burgheziei și chiar să acționeze în vederea desființării acestor instituții²³.

Din motive cu totul diferite de cele ale clasei muncitoare, Camerele de comerț și industrie ca și uniunile industriașilor români au criticat principiul parității. În linii generale, reprezentanții acestor organizații își manifestau temerea că existența la un loc a muncitorilor și a patronilor în camerele de muncă nu va atenua lupta de clasă ci, dimpotrivă, o va intensifica. În raportul Camerii de comerț și industrie Arad către Ministerul muncii se arăta, de pildă, că „grupul patronilor și salariaților va sta și pe mai departe față în față, ca două tabere cu interese opuse și nici o fază a acestei lupte nu va lua sfârșit în camerele de muncă”. Ideea desfășurării luptei de clasă și imposibilitatea realizării armoniei sociale este pregnant prezentată în acest raport: „Între membrii proiectați ai camerelor de muncă nu vor fi decît divergențe. Gruparea patronilor și salariaților într-o organizație nu poate da naștere numaidecît unității de interese [...] și nu va răspunde scopului prevăzut în anteproiect și anume a armoniza interesele diferiților factori de producție”²⁴. Soluția, pentru a evita noi conflicte de clasă, era de a se crea camere de muncă numai pentru muncitori, separînd în felul acesta cei doi factori ai producției cu concepții politice și sociale diferite²⁵. De aceeași idee au fost stăpînite și uniunile de industriași solicitate să-și exprime părerea asupra proiectului camerelor de muncă. Marii industriași în adresele către Ministerul muncii sau în unele articole publicate în „Revista U.G.I.R.” se pronunțau, de aceea, pentru camerele de muncitori dacă guvernul nu considera mai oportun să amîne votarea proiectului de lege. Ultima variantă li se părea cea mai bună pentru că și ei credeau că proiectul supus votării mergea prea departe cu concesiile, că rolul lor în viața politică ar fi fost lezat și limitat. De aceea, ministrul muncii era sfătuit ca în locul camerelor de muncă, pe care *de facto* nu o respingeau, să se mențină legea aplanării conflictelor de muncă, considerată, după cum se știe, ca o lege scelerată de către clasa muncitoare, dar interpretată

²² „Socialismul”, 20 martie 1927.

²³ Ilie Ceaușescu și colaboratori, *op. cit.*, p. 125.

²⁴ A.I.C., Fond Oficiul de studii sociale și relații internaționale, Ds. nr. 212/1926, f. 52.

²⁵ *Idem*, f. 148.

de marele capital a fi de un real folos estompării acțiunilor sociale²⁶. Mai târziu — menționau marii industriași — s-ar putea completa legislația muncii „fie prin crearea camerelor de muncă, fie pe altă cale”²⁷.

Din cele prezentate până aici rezultă că organizațiile muncitorești, o bună parte a organizațiilor patronale și chiar marii industriași, din motive diferite și avînd obiective diferite, se pronunțau pentru camere de muncitori. Faptul a fost exploatat de opoziția parlamentară și, în special de P.N.Ț., pentru a demonstra încălcarea prevederilor constituționale și lipsa de orientare a guvernului care, împotriva opiniei quasigenerale, venea cu o lege avînd la baza organizării camerelor de muncă principiul parității²⁸. Opoziția considera, în același timp, că realizarea armoniei sociale nu se putea obține înglobînd în aceeași organizație elementul patronal și pe cel salariat ci separîndu-le. În acest sens au vorbit I. Inculeț din partea P.N.L. și D. R. Ioanițescu din partea P.N.Ț. Acesta din urmă preciza că pentru evitarea conflictelor directe dintre muncă și capital erau necesare camere separate pentru fiecare factor de producție în parte și numai astfel se putea obține „armonia socială”. „Sub această formă — declara el — ajungem mai repede la armonia socială, care nu poate ieși decît din echilibrul dintre clase, iar nu din punerea uneia în stare de inferioritate față de cealaltă”²⁹. Practica a dovedit însă că dorința fierbinte a burgheziei de a contopi cele două interese — ale muncitorilor și cele ale capitalului — nu se putea realiza sub nici o formă și că nici una din soluțiile preconizate în această direcție nu aveau o bază reală. Chiar dacă unele cercuri ale burgheziei au venit în întîmpinarea dezideratului general — camere de muncitori — ele au făcut-o din interese politicianiste, din interese înguste de clasă.

Una din intențiile burgheziei prin încercarea de a legifera camerele de muncă a fost limitarea, și dacă era posibil, desființarea activității sindicale. Este adevărat că proiectul de lege asupra căruia insistăm nu făcea nici un fel de referire la sindicate. În schimb, raportorul legii afirma că singurul organ reprezentativ și răspunzător al muncii nu poate fi sindicatul, pentru că „nu înglobează toți muncitorii, dar are tendința de a aluneca pe panta agitațiilor politice”³⁰, ci camerele de muncă a căror legiferare și instituționalizare ar fi fost necesară pentru a preîntîmpina mișcările revoluționare.

Cei care au studiat proiectul, au observat însă unele similitudini izbitoare între atribuțiile camerelor de muncă și cele ale sindicatelor. Inspectorul muncii din Cluj, într-un raport către Ministerul muncii,

²⁶ *Idem*, f. 20—21.

²⁷ Grigore Trancu-Iași, *Camerele de muncă și Consiliul superior al muncii. Discursul în Cameră și Senat și Textul legii, Imprimeriile statului, București*, 1927, p. 23.

²⁸ „Monitorul oficial”, nr. 67/17 aprilie 1927, D.A.D., p. 1875.

²⁹ *Idem*, p. 1876.

³⁰ *Idem*, nr. 66/16 aprilie 1927, p. 1846.

sesiza asemănarea și se pronunța pentru camerele de muncă paritare și împotriva sindicatelor pentru că „se abat de la obiectivele date prin lege și urmăresc scopuri străine de statutele lor“. În viziunea sa, activitatea muncitorilor în camerele de muncă însemna întoarcerea la legalitate și interesele lor — conform opiniei inspectorului — „ar fi mai bine apărute prin camerele de muncă decît prin sindicate“³¹. În același timp, unii politicieni burghezi recunoșteau că sindicatele constituiau o forță apreciazabilă și că factorul politic era dominat de puterea sindicalismului³². De aceea se dezvăluia că statul este dușman al sindicalismului muncitoresc și, prin camerele de muncă, nu dorea să creeze o nouă forță socială muncitorească³³. Alții își manifestau temerea că prin camerele de muncitori s-ar fi putut continua, întări și generaliza ideea luptei de clasă promovată de sindicate din care cauză susțineau principiul parității³⁴.

În parlament, opoziția liberală se manifesta deschis pentru desființarea sindicatelor. I. Incuț, de exemplu, făcea propunerea pentru crearea unor astfel de camere de muncă încît „întreaga muncitorime să-și găsească satisfacerea (legală — adăugăm noi) absolut a tuturor nevoilor sale“, iar sindicatele „să nu mai aibă rost“ și încetul cu încetul să-și „piardă rolul lor“³⁵. Pe aceeași poziție se aflau și unii deputați din partea majorității parlamentare. Ei declarau deschis că doresc să desființeze sindicatele, „pentru ca muncitorii să vină în camerele de muncă“³⁶ și astfel, problemele politice ale clasei muncitoare să urmeze un făgaș în conformitate cu interesele burgheze. Alții, în schimb, de teama unor consecințe politice, n-au avut curajul să-și manifeste dorința ascunsă de a vedea sindicatele dispărute. Sintetizînd aceste opinii, un publicist al vremii arăta că burghezia a manifestat o permanentă suspiciune față de organizațiile profesionale muncitorești și a urmărit cu persistență distrugerea acțiunilor independente ale acestora. „Statul de azi — menționa el — dușman al sindicalismului muncitoresc“, nu putea totuși să refuze dreptul muncitorilor de reprezentare, dar acest drept „trebuia temporizat, falsificat, mistificat“. În acest sens și cu aceste scopuri „a apărut ideea camerelor paritare și a membrilor de drept. Patronii ca și membrii de drept — continua publicistul — ca reprezentanți ai statului burghez, nu puteau să susțină punctul de vedere muncitoresc“³⁷.

³¹ A.I.C., Fond Oficiul de studii și relații internaționale, ds. nr. 212/1926, f. 155.

³² Marco I. Barasch, *Camerele profesionale și organizarea statului modern*, București, 1931, p. 3.

³³ Gh. Niculcea, *Camerele de muncă și Consiliul superior*, în „Societatea de miine“, IV, 12—13, aprilie, 1927, p. 179.

³⁴ *Zece ani de politică socială în România, 1920—1930*, Edit. Eminescu, S.A., București, 1930, p. 94.

³⁵ „Monitorul oficial“, nr. 69/22 aprilie 1927, D.A.D., p. 1929; Idem, nr. 70/28 aprilie 1927, p. 1947; Gr. Trancu-Iași, *Camerele de muncă...*, p. 43.

³⁶ *Zece ani de politică socială...*, p. 94.

³⁷ Gh. Niculcea, *op. cit.*, p. 179.

În afară de intenția limitării sau desființării sindicatelor profesionale, camerele de muncă, în concepția unor juriști ai vremii, ar fi trebuit să exerce o serioasă influență asupra politicii generale a guvernului³⁸. Aceasta însă, numai în măsura în care camerele de muncă ar fi avut deplina libertate de afirmare și acțiune. În realitate, autorul proiectului de lege, considerînd periculoasă o asemenea libertate pentru esența burgheză a statului, le-a lipsit aproape complet de autonomie. În conformitate cu textul legii, camerele de muncă urmau să fie înființate prin decret regal, pe temeiul unui jurnal al consiliului de miniștri, după propunerea Ministerului muncii și avizul Consiliului superior al muncii. Statul stabilea componența teritorială, sediul, numărul membrilor, al secțiilor și subsecțiilor. Tot statul numea membrii de drept, secretarii și comisarul guvernamental pe lângă fiecare cameră de muncă. Ministrul muncii putea anula hotărârile camerelor de muncă și chiar avea dreptul să le dizolve³⁹.

Raportorul legii în Cameră, A. Magălea, eludînd ideea unei dependențe prea strînsă a camerelor de muncă față de organul tutelar, încerca să convingă că, în realitate, guvernul intenționa să pună bazele unui control muncitoresc în gestiunea întreprinderilor⁴⁰. Pentru a nu provoca o reacție prea puternică a patronatului, el adăuga că este vorba, de fapt, de „un control mai timid“, pentru a nu produce „o revoluție de moravuri“ și pentru a para „o imixtiune a lucrătorilor în domeniul de atribuții ale patronilor“⁴¹.

Cu toate aceste asigurări, opoziția parlamentară nu s-a lăsat impresionată și a scos în evidență că noile instituții, lipsite de autonomie, deveneau „simple emanațiuni ale puterii executive“, care voia și căuta prin toate mijloacele „să-și impună voința maselor de muncitori“⁴². În eventualitatea că alegerile pentru camerele de muncă ar fi propulsat în conducere persoane indezirabile guvernului din considerente politice, el avea puterea să le revoce. În felul acesta, menționează D. R. Ioanițescu, camerele de muncă „nu vor putea să trăiască, atît din cauza viciului inițial — patroni și muncitori la un loc — cit și din cauză că în tot timpul funcționării vor avea jandarmul, puterea executivă la spate“⁴³.

Și P. P. Suci, din partea Partidului țărănesc „dr. Lupu“, remarcă în cuvîntarea sa în parlament că neputința camerelor de muncă de a decide „va face ca ele să cadă în desuetudine, neinteresînd pe nici una din părți“ (patroni și muncitori — n.ns.). El conchide că dacă înființarea camerelor de muncă, existența sau dispariția lor „nu sînt decît atribute ale ministerului, ce rost mai au aceste instituții“⁴⁴. I. Incuț (P.N.L.) s-a raliat punctului de vedere exprimat de ceilalți deputați ai

³⁸ Marco I. Barasch, *op. cit.*, p. 4.

³⁹ Gh. Niculcea, *op. cit.*, p. 179.

⁴⁰ „Monitorul oficial“, nr. 70/28 aprilie 1927, D.A.D., p. 1943.

⁴¹ *Idem*, p. 1945.

⁴² *Idem*, nr. 67/17 aprilie 1927, p. 1880.

⁴³ *Idem*, p. 1882.

⁴⁴ *Idem*, p. 1893.

opozitiei. El a cerut, totodată, ca noile instituții „să aibă o viață de sine stătătoare, o viață autonomă“. Pentru realizarea acestui lucru, deputatul liberal sugera ca ele să aibă un buget propriu, o avere proprie, să facă împrumuturi, să ridice spitale și construcții școlare, „să poată face absolut tot ceea ce este de nevoie pentru muncitorimea noastră“. Or, continua el, dacă ele „numai consultă și dă avize, dar nu decid, s-a omorât o instituție de la început“⁴⁵.

Necesitatea activității independente a camerelor de muncă a fost subliniată și de unii juriști. Marco I. Barasch, de pildă, demonstra că aceste camere „trebuie să rămână forul autonom, liber pe acțiunea sa, care să reflecteze în mod independent și permanent gândirea și năzuințele celor care-i reprezintă. Puterea politică, adăuga el, trebuie să se călăuzească după ele, iar nu ele după directivele imprimate de factorul politic“⁴⁶.

Cu toată opoziția manifestată de diferite categorii și clase sociale, proiectul legii camerelor de muncă și a consiliului superior al muncii a putut trece prin cele două camere și a fost votat în aprilie 1927. Din motive bugetare însă, legea n-a putut fi aplicată. În 1932, D. R. Ioanițescu, în calitate de ministru al muncii, va redacta un nou proiect pe baza căruia, în 1933, camerele de muncă vor lua ființă, eliminându-se, de această dată, principiul parității, atât de criticat anterior⁴⁷.

Analiza legii camerelor de muncă din 1927 și a discuțiilor purtate în jurul ei duce la constatarea că burghezia, în încercarea ei de a reglementa raporturile dintre muncă și capital și a-i da o bază juridică, a urmărit câteva obiective precise: armonia socială, desființarea activității sindicale, estomparea mișcării muncitorești și supravegherea strictă a acesteia. Legea a nemulțumit, în egală măsură și pe muncitori și pe patroni, iar eșecul ei era inevitabil. Cu un buget provenind din cotizațiile salariaților, fără nici un ajutor material din partea statului sau a patronilor⁴⁸, lipsite de autonomie, camerele de muncă deveneau instituții „cărora era greu să le găsești caracterul“⁴⁹, sau, după expresia unui publicist, „niște organe hibride, fără rost social, neviabile“⁵⁰. Unii erau înclinați să creadă — și nu erau departe de adevăr — că legiferarea camerelor de muncă din 1927, constituia „o anticipare și o aplicare parțială a sistemului corporativ în vigoare în Italia“⁵¹.

Este adevărat că prefacerile sociale rezultate de pe urma războiului și a desăvârșirii unității de stat a ridicat la suprafață probleme noi

⁴⁵ *Idem*, nr. 69/22 aprilie 1927, p. 1929.

⁴⁶ Marco I. Barasch, *op. cit.*, p. 12.

⁴⁷ Legea camerelor de muncă din 1932 a fost modificată în aprilie 1934 (v. „Monitorul oficial“ nr. 42/27 aprilie 1934, D.A.D., pp. 1898—1919; *Legea pentru înființarea Camerelor de muncă și Regulamentul lor electoral*, Edit. Librăriei „Universala“, București, 1934). O altă modificare a suferit în aprilie 1936 (v. „Monitorul oficial“ nr. 49/28 septembrie 1936. Dezbaterile Senatului, pp. 2502—2542).

⁴⁸ *Idem*, nr. 67/17 aprilie 1927, D.A.D., p. 1882; *Idem*, nr. 74/6 mai 1927, p. 2037.

⁴⁹ *Idem*, nr. 67/17 aprilie 1927, p. 1893.

⁵⁰ Gh. Nioulcea, *op. cit.*, p. 179.

⁵¹ Marco I. Barasch, *op. cit.*, p. 5.

și complexe, în special cele care vizau direct clasa muncitoare. Legisferarea și instituționalizarea muncii, ținând seama și de stadiul de dezvoltare economică și socială a timpului, de emanciparea politică a proletariatului a urmat uneori un curs opus necesităților obiective. Un caz este oferit chiar de legea camerelor de muncă unde concesiile față de muncitoare au fost iluzorii, în schimb, grija pentru menținerea nealterată a esenței burgheze a statului a ocupat un loc central.

CONTRIBUTIONES À L'ÉTUDE ET À LA CONNAISSANCE DE LÉGISLATION
DU TRAVAIL DANS LA ROUMANIE. LA LOI „CAMERELE DE MUNCĂ”
DE 1927

R é s u m é

Les changements sociaux qui ont resulté de la guerre et l'accomplissement de l'unité d'état ont relevé des nouveaux et des complexes problèmes dans tous les domaines.

Dans la présent étude on relève les problèmes qui visaient directement la classe travailleuse, c'est-à-dire le légifération et l'institutionnalisation du travail dans le contexte de développement sociale et économique de l'époque.

Dans la vérification de loi „Camerelle de muncă” de 1927 et des discussions portées autour d'elles, les auteurs arrivent à la conclusion que la bourgeoisie, dans l'essai de réglementaire les rapports d'entre le travail et le capital a suivi des directives précises comme: l'harmonisation de la vie sociale, l'abolition de l'activité syndicale, la scission de mouvement ouvrier et la surveillance stricte de lui.

Cette loi a mécontenté également les travailleurs comme les patrons et par cela elle aura vite abandonné.

Les concessions offertes on classe travailleuse par cette loi non étaient que pour illusionner et de maintenir inalterable la société bourgeoisie.